

Рис. Радіальна діаграма конкурентоспроможності підприємства готельно-ресторанного бізнесу:
 + – підприємство; — — — підприємство-конкурент

Застосування представленого підходу дозволить:

– по-перше, оцінити ефективність інноваційної діяльності підприємства готельно-ресторанного бізнесу. Логіка тут наступна – результатом інноваційної діяльності є інновації/інноваційні проекти, реалізація яких відображається у набутті конкурентних переваг, що в сукупності формують певний рівень конкурентоспроможності. У разі, якщо рівень конкурентоспроможності після реалізації інновацій перевищує відповідний показник до їх впровадження, інноваційна діяльність підприємства ідентифікується як ефективна;

– по-друге, оцінити рівень його конкурентоспроможності відносно визначених конкурентів на конкретному сегменті споживчого ринку на певний період часу.

Т.В. Шгаль, д-р екон. наук, проф. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

В.О. Козуб, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Туристична індустрія є однією з найбільш стрімко зростаючих галузей світового господарства, що за будь-яких умов розвитку світогосподарських відносин демонструє стабільність темпів збільшення обсягів діяльності та розширення асортименту послуг, які надаються неухильно зростаючому колу споживачів.

Дослідження закономірностей і особливостей розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації набуває особливої актуальності у зв'язку з кардинальними соціокультурними змінами, що відбуваються на цей час у світі. По-перше, туристична індустрія розвивається в умовах взаємодії двох протилежних тенденцій: з одного боку, глобалізації як форми прояву процесів уніфікації й універсалізації товарів, послуг, ринків, а з іншого, регіоналізації як механізму задоволення прагнень людей, які відчувають певну національну або культурну ідентичність, до захисту важливих для них культурно-історичних цінностей, мови і традицій. По-друге, туризм в сучасному глобалізованому світі став прибутковою індустрією, функціонування якої виступає важливим джерелом формування економічного ресурсу розвитку багатьох держав у різних кінцях світу. По-третє, туризм є ефективним засобом виховання у людини толерантності, поваги до інших культур і у кінцевому підсумку змінює світогляд людини, збагачуючи його новими цінностями та враженнями.

На сучасному етапі суспільного розвитку туризм є частиною стилю життя більш ніж третини людства і тому участь у туристичному процесі можна розглядати як складову якості життя. Так, за останні 30 років кількість міжнародних туристів збільшилася в 3,8 разів, а валютні доходи від міжнародного туризму зросли у 25 разів. Щорічний оборот глобальної туристичної індустрії оцінюють майже у 3 трлн дол., сфера туризму підтримує розвиток майже 50 суміжних галузей, а витрати на створення одного робочого місця в туризмі потребують у двадцять разів менших витрат, ніж забезпечення аналогічної зайнятості у промисловості [1, с. 6]. Більш ніж у 40 країнах світу туризм є основним джерелом формування національного бюджету, щорічно у цій сфері у світі створюється до 3 млн нових робочих місць [2, с. 52]. За даними Всесвітньої туристичної організації, у 2020 р. кількість міжнародних туристичних відвідувань досягне вже 1,5 млрд од. Питома вага туристичної індустрії у глобальному національному продукті становить близько 10%, у структурі світової торгівлі послугами – 33%, у світових споживчих витратах – 11%, у податкових надходженнях до національних бюджетів – 5%. У структурі зайнятості частка працівників індустрії туризму складає до 10% (в туристичному обслуговуванні задіяні понад 260 млн осіб). Питома вага капітальних вкладень у розвиток туризму в загальному обсязі світових інвестицій досягає 7%, при тому що оборотність інвестиційного капіталу в галузі в 4 рази перевищує показники інших секторів економіки [3, с. 3].

Розглядаючи поширення феномену туризму у сучасному світі виділяють передумови виникнення, довготривалі чинники, що об'єктивно сприяють поступовому розвитку міжнародного туризму, та рушії сили

розвитку туризму в умовах формування індустріального укладу людського суспільства (рис.).

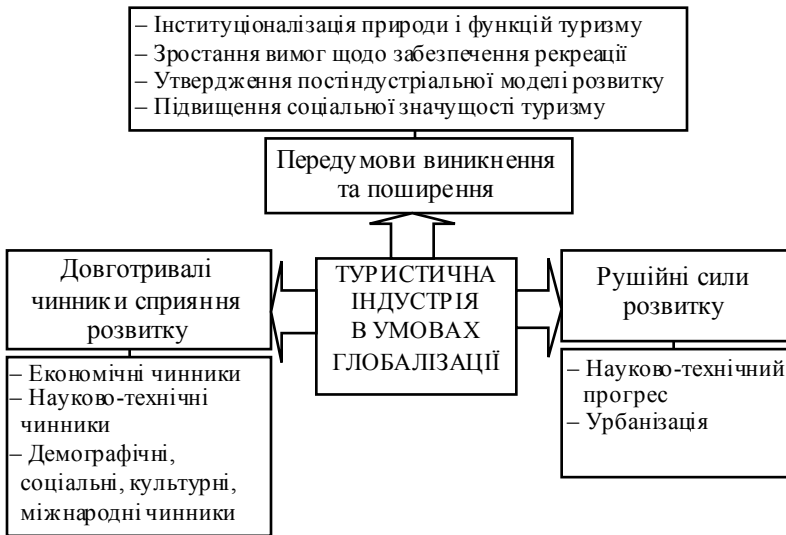

Рис. Особливості розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації (згруповано за [1–4])

Деякі вчені пов'язують процеси активізації туризму з переходом низки розвинених країн до постіндустріального укладу, коли послуги і різні зручності (охорона здоров'я, освіта, відпочинок, культура та ін.), що визначають якість життя, стають бажаними і доступними для кожного (на відміну від індустріального устрою, при якому характеристика рівня життя напряму залежить від кількості доступних товарів) [4, с. 171]. Зростання ролі та значення туризму як сучасного суспільного явища пов'язано з удосконаленням виробничих сил, наслідком чого стало скорочення робочого часу, збільшення добробуту потенційних туристів, а також формування у представників різних соціальних груп цільових установок на мандри, пізнання світу та інші форми поведінки, що реалізуються у процесі турів. Проте такого роду передумови можуть з'явитися тільки при досягненні відповідного рівня розвитку суспільства, певного стану економіки й промисловості (це, наприклад, було у деяких країнах Європи в середині XIX ст., де й відбулося зародження туристичної індустрії).

Отже, відособлення туристичної діяльності від решти інших форм людської активності насамперед було пов'язано із започаткуванням масовості туристичних відвідувань, тобто зі стрибкоподібним зростанням кількості переміщень широкого кола людей, що відносилися до різних верств населення, з метою змістовного проведення дозвілля. Виникнення туризму і його поширення як масового явища цілої індустрії є характерною властивістю саме індустріальної стадії розвитку людства, для якої притаманним було поглиблення поділу праці, розвиток урбанізаційних процесів. Масштабні інноваційні зміни, пов'язані з науково-технічним прогресом, обумовили формування сприятливих передумов для інтенсифікації соціально-економічного розвитку певних країн світу, для підвищення рівня життя широких верств населення, перетворення самого змісту і характеру відносин праці, способу та стилю життя.

Список джерел інформації

1. Мальська М. Туристичний бізнес: теорія і практика : навч. пос. / М. П. Мальська, В. В. Худо. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
2. Вишневська О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі : монографія / О. О. Вишневська. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 296 с.
3. Смолій В. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – Київ : Слово, 2006. – 372 с.
4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования : [пер. с англ.] / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 956 с.